

cāk *uzv.*

△ **cāknuti** *svrš.* <prez. *cāknēm*, pril. pr. -*īvši*, prid. trp. *cāknūt*>, **cāktati** *nesvrš.* <prez. *cākcēm*, pril. sad. *cākcūci*, gl. im. -*ānje*>

◆ Onomatopeja.

cāklina *ž* (18. st. Glagol *cakliti se* od 16. st.)

△ **caklējača** *ž*, **cāklini** *nesvrš.* <prez. -*īm*, pril. sad. -*lēci*, gl. im. -*kljēnje*>, **cāklini se** *nesvrš.* <prez. -*īm se*, pril. sad. -*lēci se*, gl. im. -*kljēnje*>, **cāklovica** *ž*

◆ Metatezom od starijega **staklina*, što je od istoga korijena koji je u *staklo* (v.).

cāp *uzv.*

△ **cāpa** *ž*, **cāpica** *ž dem. hip.*, **cāpkati** *nesvrš.* <prez. -*ām*, pril. sad. -*ajūci*, gl. im. -*ānje*>, **cāpkav** *prid.* <odr. -*ī*>

◆ Onomatopejski korijen, posvjedočen i u rus. *cāpat'* 'zgrabiti', polj. *capać* 'teško koračati'. Slična onomatopeja postoji u lit. *cāp* 'uzvik pri brzom hvatanju'.

◇ Vasmer III: 282., Sławski II: 63.

cār *m* <N mn. -*evi*> (12. st.)

△ **zācariti se** *svrš.* <prez. -*īm se*, pril. pr. -*īvši se*, prid. rad. *zācario se*>, **zācarivati se** *nesvrš.* <prez. *zācarūjēm se*, pril. sad. *zācarūjūci se*, gl. im. -*ānje*>

△ **cārev** *prid.*, **cārevac** *m* <G -*ēvca*, N mn. -*ēvci*>, **cārevak** *m* <G -*ēvka*>, **carēvak** *m* <G -*vka*, N mn. -*vci*>, **cārevati** (**cārovati**) *nesvrš.* <prez. *cārujēm*, pril. sad. *cārujūci*, gl. im. -*ānje*>, **cārevi** *m*, **cārevina** *ž*, **cārevka** *ž*, **cārevna** *ž* <G mn. -*ā-ī*>, **cārica** *ž*, **cāricīm**, **cāric** *m dem.*, **cārist** *m*, **carizam** *m* <G -*zma*, N mn. -*zmi*>, **cārstvo** *sr* <G mn. -*tāvā*>

◆ Od prasl. **cēsarь*, **csarь*. Hrv. se oblik podudara sa strus. *csarь*, i bug. *car*, titulom istočnorimskog, bizantskog cara, a potom (od Ivana IV. 'Groznog') i ruskoga cara. U Bugara je prvi titulu cara uzeo Simeon (917). Oblik **csarь* zacijelo predstavlja mlađi, reduciran izgovor prasl. **cēsarь*, što je točno odraženo u stsl. *cēsarь*, u starijem hrv. *cēsar*, slov. *česar* <G *cesárja*>, polj. *cesarz*. Ta je prasl. riječ posuđena, preko got. *kaisar* iz lat. *Caesar*, što je bila jedna od titula rim. vladara (*Imperator Caesar Augustus*) po ugledu na Julija Cezara i rod Julijevaca. Palatinalni dočetak svjedoči da je neposredni izvor morao biti (poimeničeni) pridjev **kaisāreis* od vlat. *caesareus*, **caesarius* 'carski'. Posuđivanje se moralo dogoditi vrlo rano, još prije druge palatalizacija (prijelaza **k*) > *c* ispred *ai*), dakle vjerojatno na dunavskom limesu u 5. ili ranom 6. st.

◇ Skok I: 258f, Gluhak 159, Snój 71, Vasmer III: 283, Sławski II: 82f.

cārina *ž* (13. st.)

△ **bēscarinskī** *prid.*, **ōcarinūti** *svrš.* <prez. -*īm*, pril. pr. -*īvši*, prid. trp. *ōcarinjen*>, **ōcarinjivo** *prid.* <odr. -*ī*>

△ **carinānica** *ž*, **cārinik** *m* <N mn. -*īci*>, **cārinūti** *dv.* <prez. -*īm*, pril. sad. *cārinēci*, pril. pr. -*īvši*, gl. im. *cārinjēnje*>

◆ Izvedeno iz imenice *cār* (v.); prvotno značenje bilo je 'ono što pripada caru' (carina se plaćala carskoj kruni).

◇ Skok I: 258f.

-**CAT** (-**ACAT**, -**CIJAT**) *ekspr.* kao dodatak na pridjev znači pojačanje značenja pozitivna pridjeva kojemu se pojačani pridjev dodaje [*sam samcat/sam samcijat* = *potpuno sam*; *bijel bjelcat/bijel bjelcijat* = *potpuno bijel*]

čēdulja *ž* (16. st.)

△ **čēduljica** *ž dem.*

◆ Posuđeno iz mlet. *tserola* i tal. *cedola*. Izvorno je vlat. *cedula*, *schedula*, umajenica od *scheda*, što je iz grč. *skhidē* 'odlomak'. početno -*c* u hrv. može biti zbog ukrštanja s njem. *Zettel* 'čedulja, listić', što je također od vlat. *cedula*.

◇ Skok I: 255, Kluge 908.

-**CEFAL**, -**CEFALAN**, -**CEFALIČKI**, -**CEFALIJA** u

drugom dijelu riječi znači glava; -glavost, -glav [*hidrocefalus*]
◆ Od grč. -*kephalós* 'glav'; -*kephalia* 'glavost'; *kephalē* 'glava'.

CEFALO- (**KEFALO-**) kao prvi dio riječi znači da je u vezi s glavom, na glavi – ono što je u drugome dijelu [*kefalopod*]

◆ Od grč. *kephalo-*, *kephalē* 'glava'.

cěkīn *m* <G *cekina*> (14. st.)

△ **cēka** *m* <N mn. -*e*, G *cēkā*>

◆ Posuđeno iz mlet. i tal. *zecchino* 'zlatnik', što je deminutivna izvedenica od *zecca* 'kovnica novca (u Veneciji)'. U mletačkome je ime kovnice postalo od arap. *dār as-sikka* 'kovnica novca'. Oblik *cēka* posuđen je izravno od *zecca*.

◇ Skok I: 255, Snój 69.

cěknuti *svrš.* <prez. *cěknēm*, pril. pr. -*īvši*, prid. rad. *cěknuo*>

◆ Onomatopeja. Nije zabilježena u ARJ.

CEL-, **CELO-** na početku riječi označuje da je što prazno, udubljeno, šuplje; šupljo-, prazno- [*celitis*, *celoskop*]; **KELO-**

◆ Od grč. *koilos* 'šupalj'.

cēler *m* (18. st.)

◆ Posuđeno iz austr.njem. *Zeller* (njem. *Sellerie*), što je iz sjevernotal. dijala *selleri* <mn.>, usp. tal. *selano* 'celer'. Ishodište je grč. *sēlīnon* 'celer', također 'vrsta bršljana'.

◇ Kluge 757.

celibāt *m* <G *celibāta*>

◆ Posuđeno iz srlat. *caelibātus* 'neženstvo', što je izvedeno iz imenice *caelebs* 'neženjen, samac'.

◇ Snój 69.

cēlīnščica *ž bot.*

celōfān *m* <G *celofāna*>

◆ Posuđeno, posredstvom njem. *Zellophan*, *Cellophan* iz fr. *cellophane*, što je zaštićeno tvorničko ime proizvoda nastalog 1911. Naziv je tvoren od fr. *cell(ulose)* 'celuloza' i grč. *diaphanēs* 'proziran'.

◇ Snój 70, Kluge 151.

cèment *m*

△ **cementācija** *ž*, **cementāra** *ž*, **cementār** *m* <G *cementāra*>, **cementīran** *prid.* <odr. -*ī*>, **cementīrati** *dv.* <prez. *cementīrām*, pril. sad. -*ajūci*, pril. pr. -*āvši*, gl. im. -*ānje*>, **cementnī** *prid.*

◆ Posuđeno iz njem. *Zement*, što je također posuđenica iz stfr. *ciment*, a to je od lat. *caementum* 'lomljeni kamen' (izvedenica od glagola *caedere* 'udarati, lomiti').

◇ Snój 70, Kluge 906.

-**CEN** kao drugi dio riječi znači nov [*oligocen*; *paleocen*]

◆ grč. *kainós* 'nov'.

cēndrati *dv.* <prez. *cēndrām*, pril. sad. -*ajūci*, pril. pr. -*āvši*, gl. im. -*ānje*>

△ **cēndralo** *m*, **cēndrav** *prid.* <odr. -*ī*>, **cēndravac** *m* <G -*avca*, V -*avče*, N mn. -*avci*>

◆ Pripada u skupinu ekspresivno-onomatopejskih glagola poput *čāndrati* 'dosadno moljakati', *cānjati* 'dosadivati', *čānjkatī* 'dosadivati prošnjom'.

◇ Skok I: 293.

CENO- (**KENO-**) kao prvi dio riječi znači su-, skupno, zajednički, zajedno, opće u odnosu na ono što je u drugome dijelu [*cenobij*]

◆ grč. *koinós* 'zajednički'.

-CENOZA kao drugi dio riječi znači zajednica, zajedništvo onoga što je u prvom dijelu [*biocenoza*]

◆ CENO- i -OZA

-CENTAR, **-CENTRIČAN**, **-CENTRIZAM** drugi dio riječi sa značenjem središnji, prema središtu [*epicentar*; *egocentričan*; *policentrizam*]

◆ Od lat. *centrum* 'sredina', što je od grč. *kéntron* 'središnja točka (ucrtavanja kruga)' (izvedenica od glagola *kenteîn* 'ubosti').

◇ Skok I: 256, Snój 70.

CENTI- dekadski prefiks (simbol c), kao prvi dio riječi znači 10⁻² (stoti) dio jedinice koja je drugi dio te riječi [*centimetar*]

◆ lat. *centi-* od *centum* 'sto'.

CENTRI-, **CENTRO-** prvi dio riječi sa značenjem središnji, prema središtu; sredo-, srednji- [*centripetalan*; *centroid*]

◆ lat. *centri-*, *centrum* 'sredina, središte' (v. *cèntar*)

cèptjeti *nesvrš.* <prez. -*tīm*, pril. sad. -*těci*, prid. rad. *cèptio/cèptjela* ž, gl. im. -*těnje*> (19. st. Imenica *cepel* od 17. st.)

△ *cèpēt* m

cěr m <N mn. -*ovi*, zb. *cěrje*> bot.

△ *cěrīk* m <G *cērīka*>, *cěrov* prid., *cěrovac* m <G -*ōvca*, N mn. -*ōvci*>, *cěrovača* ž, *cěrovina* ž, *cěrovnjača* ž

□ *cēr* (RKKJ); *cěr*, r (Varaždin)

◆ Od prasl. **cěrb* 'cer' (rus. i češ. *cer*), što je rana posuđenica iz lat. *cerrus* 'cer'. Za lat. *cerrus* smatra se da je sjevernoafričkog, možda berberskog podrijetla.

◇ Skok I: 256f., Gluhak 158, Snój 71, Vasmer III: 290, Walde-Hofmann I: 207.

cěrīti se *nesvrš.* <prez. -*īm se*, pril. sad. -*rěci se*, gl. im. -*rěnje*> (16. st.)

△ *īcerīti se* *svrš.* <prez. -*īm se*, pril. pr. -*īvši se*, prid. trp. *īceren*>, *īscěrenōst* ž <G -*osti*, I -*osti/-ošću*>, *nācerīti se* *svrš.* <prez. *nācerīm se*, pril. pr. -*īvši se*, prid. trp. *nāceren*>, *nācěrenōst* ž <G -*osti*, I -*osti/-ošću*>, *nācerīvati se* *nesvrš.* <prez. *nācerīvēm se*, pril. sad. *nācerīvūči se*, gl. im. -*ānje*>, *zacerěkati se* *svrš.* <prez. *zacerěkām se*, pril. pr. -*āvši se*, prid. trp. *zācerěkān*>

△ *cerěkati se* *nesvrš.* <prez. -*ām se*, pril. sad. -*ajūči se*, gl. im. -*ānje*>, *cerěkalo* sr, *cerěkav* prid. <odr. -*ī*>, *cerěkavōst* ž <G -*osti*, I -*osti/-ošću*>
□ *cerīti se* (RKKJ); *cěr*, *rīti se*, (Varaždin)

◆ Isprva zabilježeno (u 16. st.) u obliku *cjeriti* (*zube*). Oblik *ceriti* je ekavizam. Od prasl. **cěrīti* 'rastvarati, pokazivati (zube)' (slov. *cěrīti*, mak. *ceri se* 'smijati se'). Taj se glagol osobito upotrebljavao u izrazu **cěrīti zoby* 'ceriti zube' (slovač. *cerit' zuby*, odakle je moguće objasniti razvitak značenja u hrv. Vjerojatno od korijena **skayr-* bez 's-mobile' (usp. rus. *ščěrīt'*, rus. dij. *oščērīt'sja* 'naljutiti se').

◇ Gluhak 159f., Slawski II: 82, Vasmer III: 450.

certifikāt m <G *certifikāta*>

△ *certificīvan* prid. <odr. -*ī*>

◆ Uz posredovanje njem. *Zertifikat* posuđeno iz lat. *certificātum*, što je imenica izvedena od pridjeva *certus* 'određen, pouzdan, siguran' i glagola *facere* 'činiti'.

cěsta ž <G mn. *cěstā*> (14. st.)

△ *autocěsta* ž

△ *cěstār* m, *cěstārīna* ž, *cěstīca* ž dem. hip., *cěstōvni* prid.

◇ *cěsta* (ČDL, Vrgada); *cěsta* (Senj)

□ *cesta* (RKKJ); *c'ęsta* (Varaždin)

◆ Od prasl. **cěsta* (stčeš. *čęsta*, rus. *cestit'* 'čistiti'), što je izvedenica od glagola **cěstīti*, *čīstīti*, v. *čīst*. Značenje se prasl. riječi 'čista' > 'staza, put' zacijelo oblikovalo pod utjecajem lat. izraza (*via*) *strata* 'poravnana staza' (od lat. *strata* potječu njem. *Strasse* 'ulica, cesta' i engl. *street* 'ulica'). Cesta je izvorno bila očišćena površina, odnosno put očišćen od stabala i drugih većih prepreka.

◇ Skok I: 259, Gluhak 160, Snój 72, Slawski II: 83.

cezúra ž

◆ Preko njem. *Zäsur* posuđeno iz lat. *caesūra* 'presjecanje', što je izvedeno iz glagola *caedere* 'sjeći'.

◇ Snój 72.

cīča ž <G -*ē*, D L -*i*>

◆ Najvjerojatnije ovaj pridjev treba izvesti iz istoga korijena koji je u *cik* (u izrazu *cik zore* 'praskozorje' v. *cik*), tj. *cīča* bi bilo izvodivo od **cikja*. *Cīča zima* bilo bi dakle razdoblje kad je zima najintenzivnija. Dalja etimologija nije jasna. Glasovno bi se prasl. **cikz* moglo povezati s ie. **kayko-* 'slijep' (lat. *caecus*, stir. *cáech*). Prvotno bi *cīča zima* bila 'slijepa zima'.

-CID kao drugi dio riječi označava da se ubija ili uništava ono što je u prvom dijelu [*genocid*; *ekocid*; *pesticid*]

◆ Od lat. *-cida* 'ubojica'; *-cidium* 'ubojstvo', usp. *occidere* 'ubit'.

cīganin m <N mn. *cīgani*> (17. st. Pridjev *ciganski* od 16. st.)

△ *cīgančīc* m dem., *cīgančīna* m augm., *cīgančīti* (se) *nesvrš.* <prez. -*čīm* (se), pril. sad. -*čěci* (se), gl. im. -*čěnje*>, *cīgānija* ž *pejor.*, *cīgāniti* *nesvrš.* <prez. *cīgānīm*, pril. sad. -*něci*, gl. im. -*něnje*>

◆ Od biz. grč. *athinganos*, *atsinganos* (u slav. su zabilježeni oblici *athinganīn* i *aciganīn*). Na oblik hrv. riječi utjecalo je i tal. *Zingaro*, *Zingano*.

◇ Skok I: 261, Vasmer III: 294, Kluge 911.

cigarēta ž <G mn. *cigarētā*>

△ *cīgāretmī* prid., *cīgāretmīk* m <N mn. -*īci*>, *cīgārnjača* ž, *cīgāruša* ž

◆ Od njem. *Zigarette*, što je od fr. *cigarette*, što je deminutiv od *cigarre*. Izvor je ove riječi raširena u svim europskim jezicima šp. *cigarro*, *sigarro*. U šp. je riječ posuđena iz nekog majanskog jezika oko 1570., kada su opisane prve cigare (indijanski smotuljci od duhana). Postoji i mišljenje da šp. *cigarro* zapravo uopće nije posuđenica, već da je postalo od *cigarra* 'skakavac' (navodno zbog oblika toga kukca).

◇ Skok I: 261, Kluge 911, Chambers 273.

cīgla ž (18. st.)

◆ Posuđeno iz srvnjem. *ziegel* (njem. *Ziegel*). u njem. je riječ dospjela iz lat. *tēgula* 'krovni crijep' (od glagola *tego*, *tegere* 'pokrivati').

◇ Gluhak 161, Snój 69.

cīgīlī prid.

△ *cīglo* pril.

◆ Od prasl. **cęglb* 'sam, jedini' (stsl. *cęglb* (rus. *cegl*), što je od istoga korijena kao i prasl. **ščęglb* (polj. *szczęgólny* 'osobit'), sa 's-mobile'.

◇ Gluhak 161, Vasmer III: 286.

cīh *uzv.*

△ *cīhati* *nesvrš.* <prez. -*ām*, pril. sad. -*ajūči*, gl. im. -*ānje*>, *cīhnuti* *svrš.* <prez. -*nēm*, pril. pr. -*īvši*, prid. rad. *cīhnuo*>

◆ Onomatopeja.

cijéditi (se) *nesvrš.* <prez. *cijédim* (se), pril. pr. -*īvši* (se), prid. trp. *cijēden*> (14. st.)

△ **iscijéditi** (se) *svrš.* <prez. *iscijédim* (se), pril. pr. -*īvši* (se), prid. trp. *iscijēden*>, **iscijēdenost** ž <G -osti, I -osti/-ošću>, **iscjedak** m <G -etka, N mn. -eci>, **iscjedivati** (se) *nesvrš.* <prez. *iscjedujem* (se), pril. sad. *iscjedujući* (se), gl. im. -*ānje*>, **nacijéditi** *svrš.* <prez. *nacijédim*, pril. pr. -*īvši*, prid. trp. *nacijēden*>, **nacijēdenost** ž <G -osti, I -osti/-ošću>, **nacjedivati** *nesvrš.* <prez. *nacjedujem*, pril. sad. *nacjedujući*, gl. im. -*ānje*>, **ocjéditi** *svrš.* <prez. *ocjédim*, pril. pr. -*īvši*, prid. trp. *ocjēden*>, **ocjedina** ž, **ocjediti** prid. <odr. -ī>, **ocjedivati** *nesvrš.* <prez. *ocjedujem*, pril. sad. *ocjedujući*, gl. im. -*ānje*>, **procjéditi** *svrš.* <prez. *procjédim*, pril. pr. -*īvši*, prid. trp. *procjēden*>, **procjēdenost** ž <G -osti, I -osti/-ošću>, **procjedivati** *nesvrš.* <prez. *procjedujem*, pril. sad. *procjedujući*, gl. im. -*ānje*>, **ucjéditi** *svrš.* <prez. *ucjédim*, pril. pr. -*īvši*, prid. trp. *ucjēden*>, **ucjedivati** *nesvrš.* <prez. *ucjedujem*, pril. sad. *ucjedujući*, prid. trp. *ucjēīvān*>

△ **cijédnica** ž, **cijédnjak** m <N mn. -āci>, **cjēd** m i ž <G *cijēda*/-i, bez *mn*>, **cjēdilo** sr, **cjēdijka** ž <D L -lji/-i, G mn. -ljākā/-ī>, **cjēdina** ž, **cjēdšte** sr, **cjēdenik** m <G *cjēdenika*, N mn. *cjēdenici*>

□ **cīdīt** (ČDL, Senj); **cīdīti** (Vrgada)

□ **cedīti** (RKKJ); **ce,dīti** (Varaždin)

◆ Od prasl. **cedīti* 'propuštati kroz sito' (slov. *cediti*, rus. *cedit'*, polj. *cedzić*, od ie. **koyd-*, varijante bez s-mobile korijena **skeyd-*/ **skid-* 'rezati' (lit. *skiestī*, skr. *chid-*, lat. *scindere*). Vokalizam **-o-* u slav. obliku korijena upućuje na kauzativnu tvorbu ('činiti da nešto bude razrezano, podijeljeno'), lit. *skaidyti* 'djeliti'.

♠ Skok I: 262, Gluhak 162, Snoid 68, Sławski II: 67f., Vasmer III: 286f.

cijel (cīo) *prid.* <odr. -ī> (13. st.)

△ **iscijēliti** *svrš.* <prez. *iscijēlim*, pril. pr. -*īvši*, prid. trp. *iscijēljen*>, **iscijēlitiel** m, **iscijēlivoti** *nesvrš.* <prez. *iscijēljum*, pril. sad. *iscijēljūći*, gl. im. -*ānje*>, **nezacjēlivo** *prid.* <odr. -ī>, **nezacjēlivoost** ž <G -osti, I -osti/-ošću>, **ūcijelo** *pril.*, **zacjēliti** *svrš.* <prez. *zacjēlim*, pril. pr. -*īvši*, prid. rad. *zacjēlivo/zacjēljela* ž, prid. trp. *zacjēljen*>, **zacjēljeti** *svrš.* <prez. *zacjēlīm*, pril. pr. -*ēvši*, prid. trp. *zacjēljen*>, **zacjēlivoti** *nesvrš.* <prez. *zacjēljum*, pril. sad. *zacjēljūći*, gl. im. -*ānje*>

△ **cijēlac** m <G -lca, N mn. -lci, G *cijēlācā*>, **cijēliti** *nesvrš.* <prez. -*īm*, pril. sad. -*lēci*, gl. im. -*ēljēnje*>, **cijēlost** ž <G -osti, I -osti/-ošću>, **cijēljeti** *nesvrš.* <prez. -*ēlīm*, pril. sad. -*ēlēci*, prid. rad. -*ēlio*/-*ljela* ž, gl. im. -*ēnje*>, **cjēlica** ž, **cjēlina** ž <G mn. *cjēlinā*>, **cjēlōca** ž, **cjēlōta** ž, **cjēlōvit** *prid.* <odr. -ī>, **cjēlōvīost** ž <G -osti, I -osti/-ošću>

◇ **cēl** (Senj); **cī** (Vrgada); **cīl** (ČDL, Vrgada)

□ **celi** (RKKJ); **c'ēl** (Gola); **c'ēli** (Varaždin)

◆ Od prasl. **cēlb* 'zdrav, neostečen' (stsl. *cēlb*, slov. *cēl*, rus. *cēlyj*, polj. *cały*), stprus. *kails* 'zdrav'. U hrv. je pravilan odraz u obliku *cīo* (s prijelazom) -*īb* > -*o*), dok je *cijel* postalo analoškim uvođenjem završnoga -*l* prema kosim padežima. Još u praslavenskom postali su faktitivno-kauzativni glagol **cēliti* 'činiti cijelim, ozdravljivati' (polj. *calić*, itd.) i imenica **cēlina* 'nedirnuto, neorano polje' (strus. *cēlina* 'neorana zemlja', polj. dij. *celina*, bug. *celinā* 'neorano polje'). Svi ti bsl. oblici potječu od ie. **koylo-* 'zdrav, blagoslovljen', s najizravnijim usporednicu u germanskome (got. *hails* 'zdrav', stvnjem. *heil* 'predznak'). Možda je od istog korijena i velš. *coel* 'znak, predznak, sudbina'.

♠ Skok I: 267f., Gluhak 163, Sławski II: 70, 73f., Kluge 365, EIEC 262.

cijēna ž (14. st.)

△ **bēscjen** *prid.* <odr. -ī>, **bēscjēnje** sr, **iscjenkati** *svrš.* <prez. -*ām*, pril. pr. -*āvši*, prid. trp. *iscjenkān*>, **iscjenkāvati** *nesvrš.* <prez. *iscjenkāvām*, pril. sad. -*ajūci*, gl. im. -*ānje*>, **obescjēniti** *svrš.* <prez. *obescjēnīm*, pril. pr. -*īvši*, prid. trp. *obescjēnjen*>, **obescjēnivoti** *nesvrš.* <prez. *obescjēnjum*, pril. sad. *obescjēnjūći*, gl. im. -*ānje*>, **ōcjēna** ž, **ocjēnitiel** m, **ocjēniti** *svrš.* <prez. *ocjēnīm*, pril. pr. -*īvši*, prid. trp. *ocjēnjen*>, **ocjēnivo** *prid.* <odr. -ī>, **ocjēnivoāc** m <G *ocjēnivoāca*>, **ocjēnivoti** *nesvrš.* <prez. *ocjēnjum*, pril. sad. *ocjēnjūći*, gl. im. -*ānje*>, **podcijēniti** (se) *svrš.* <prez. *podcijēnīm* (se), pril. pr. -*īvši* (se), prid. trp. *podcijēnjen*>, **podcjenjivoāc** m <G *podcjenjivoāca*>, **podcjenjivoti** (se) *nesvrš.* <prez. *podcjenjijum* (se), pril. sad. *podcjenjijūći* (se), gl. im. -*ānje*>, **precijēniti** (se) *svrš.* <prez. *precijēnīm* (se), pril. pr. -*īvši* (se), prid. trp. *precijēnjen*>, **precjenjivoti** (se) *nesvrš.* <prez. *precjenjijum* (se), pril. sad.

precjenjijūći (se), gl. im. -*ānje*>, **procjēniti** *svrš.* <prez. *procjēnīm*, pril. pr. -*īvši*, prid. trp. *procjēnjen*>, **prōcjēmba** ž, **prōcjēmba** ž, **procjēnitiel** m, **procjēnivo** *prid.* <odr. -ī>, **procjēnivoāc** m <G *procjēnivoāca*>, **procjēnivoti** *nesvrš.* <prez. *procjēnjum*, pril. sad. *procjēnjūći*, gl. im. -*ānje*>, **ucjēniti** *svrš.* <prez. *ucjēnīm*, pril. pr. -*īvši*, prid. trp. *ucjēnjen*>, **ūcjēna** ž, **ucjēnitiel** m <G *ucjēnitiel*>, **ucjēnivo** *prid.* <odr. -ī>, **ucjēnivoāc** m <G *ucjēnivoāca*>, **ucjēnivoti** *nesvrš.* <prez. *ucjēnjum*, pril. sad. *ucjēnjūći*, gl. im. -*ānje*>, **zacjēniti** *svrš.* <prez. *zacjēnīm*, pril. pr. -*īvši*, prid. trp. *zacjēnjen*>, **zacjēnivoti** *nesvrš.* <prez. *zacjēnjum*, pril. sad. *zacjēnjūći*, gl. im. -*ānje*>

△ **cijēniti** (se) *nesvrš.* <prez. *cijēnīm* (se), pril. sad. -*nēci* (se), gl. im. -*njēnje*>, **cijēnjen** *prid.* <odr. -ī, komp. *cjenjenijī*>, **cijēnjenost** ž <G -osti, I -osti/-ošću>, **cjēniti** m <G *cjenika*, N mn. *cjenici*>, **cjēnkalo** m i sr, **cjēnkati** se *nesvrš.* <prez. -*ām* se, pril. sad. -*ajūci* se, gl. im. -*ānje*>, **cjēnivoan** *prid.* <odr. -vni>

◇ **cīnā** (ČDL, Vrgada)

□ **cēna** (RKKJ); **cēna** (Varaždin)

◆ Od prasl. **cēnā* <A jd. *cēnō*>, (stsl. *cēna*, slov. *cēna*, rus. *cenā*, polj. *cena*), lit. *kaina*. Još u prasl. od te je imenice tvoren denominativni glagol **cēniti* (hrv. *cijeniti*, polj. *cenic*, itd.). Akcentuacija pokazuje da su ovi oblici izvedeni iz bsl. **kānā*, što je bsl. prijevornim duljenjem dobivena izvedenica od ie. **k^ooyneh₂* 'ono plaćeno, cijena, otkupnina' (avest. *kaēnā*, grč. *poine* 'kazna'), uspj. ie. **kwey-* 'platiti' (grč. *tinō*, itd.). ♠ Skok I: 263, Gluhak 162, Snoid 72, Sławski II: 76f., EIEC 123.

cijep m <N mn. *cjēpovi*> (17. st.)

△ **precijēpiti** *svrš.* <prez. *precijēpīm*, pril. pr. -*īvši*, prid. trp. *precijēpljen*>, **precjēplivoti** *nesvrš.* <prez. *precjēplijum*, pril. sad. *precjēplijūći*, gl. im. -*ānje*>, **ucjēpiti** *svrš.* <prez. *ucjēpīm*, pril. pr. -*īvši*, prid. trp. *ucjēpljen*>, **ucjēpivo** *prid.* <odr. -ī>, **ucjēplivoti** *nesvrš.* <prez. *ucjēplijum*, pril. sad. *ucjēplijūći*, gl. im. -*ānje*>, **zacjēpiti** *svrš.* <prez. *zacjēpīm*, pril. pr. -*īvši*, prid. trp. *zacjēpljen*>, **zacjēpak** <G -pka, N mn. -pci>, **zacjēplivoti** *nesvrš.* <prez. *zacjēplijum*, pril. sad. -*ajūci*, gl. im. -*ānje*>

△ **cjēpac** m <G -pca, N mn. -pci, G *cjēpācā*>, **cjēpati** (se) *nesvrš.* <prez. *cjēpām* (se), pril. sad. -*ajūci* (se), gl. im. -*ānje*>, **cjēpavac** m <G -āvca, N mn. -āvci>, **cjēpiti** (se) *dv.* <prez. *cjēpīm* (se), pril. sad. -*ēci* (se), pril. pr. -*īvši* (se), prid. trp. *cjēpljen*, gl. im. *cjēpljenje*>, **cjēpljenost** ž <G -osti, I -osti/-ošću>, **cjēpnica** ž, **cjēpnica** ž ž, **cjēpnica** ž, **cjēpīnjak** m <N mn. -āci>, **cjēpīnjak** m <N mn. -āci>, **cjēpīvo** sr, **cjēpljar** m, **cjēplivo** *prid.* <odr. -ī>, **cjēplivoost** ž <G -osti, I -osti/-ošću>, **cjēpovnjak** m <G *cjepovnjaka*, N mn. *cjepovnjaci*>

◇ **cīp** (ČDL, Vrgada)

□ **cep** (RKKJ); **cēp** (Varaždin); **c'ēp** (Gola)

◆ Od prasl. **cēpb* 'oruđe za rezanje ili mlačenje' (slov. *cēp*, rus. *cep*, polj. <mn.> (*cepy*)). Od istoga korijena su i glagoli **cēpati* 'sjeći, koliti' (hrv. *cjepati*) i faktitiv-kauzativ **cēpiti* 'sjeći, cijepiti' (slov. *cepiti*, rus. csl. *cēpiti* 'sjeći drva'), uspj. lit. *skiepiti* 'cijepiti'; značenje 'cijepiti(stabla)' razvilo se zbog tehnike kojom se pri cijepljenju mladice umeću u razrezanu koru drveta. Lit. početno *sk-* omogućuje da se ove riječi izvedu iz ie. *(s)k'eyp- / *(s)k'oyp- 'štap, bat' (skr. *šepa* 'penis', alb. *thep* 'vrh, oštra stijena', lat. *scīpiō* 'štap', grč. *skīpōn* 'štap'). Iza 's-mobile' depalatalizacija ie. **k'* je u bsl. očekivana, a u slav. je početno 's-mobile' otpalo, te imamo **k* > *c* (po drugoj palatalizaciji). ♠ Skok I: 263f., Gluhak 162, Snoid 70f., Sławski II: 78f., Vasmer III: 289, Demiraj 395.

cijēpati (se) *nesvrš.* <prez. *cijēpām* (se), pril. sad. -*ajūci* (se), gl. im. -*ānje*> (16. st.)

△ **iscijēpati** *svrš.* <prez. *iscijēpām*, pril. pr. -*āvši*, prid. trp. *iscijēpān*>, **iscjepkati** *svrš.* <prez. -*ām*, pril. pr. -*āvši*, prid. trp. *iscjepkān*>, **nacijēpati** (se) *svrš.* <prez. *nacijēpām* (se), pril. pr. -*āvši* (se), prid. trp. *nacijēpān*>, **odcijēpiti** (se) *svrš.* <prez. *odcijēpīm* (se), pril. pr. -*īvši* (se), prid. trp. *odcijēpljen*, gl. im. *odcijēpljenje*>, **odcjēplivo** *prid.* <odr. -ī>, **odcjēplivoāc** m <G *odcjēplivoāca*>, **odcjēplivoti** (se) *nesvrš.* <prez. *odcjēplijum* (se), pril. sad. *odcjēplijūći* (se), gl. im. -*ānje*>, **po cijepati** (se) *svrš.* <prez. *po cijēpām* (se), pril. pr. -*āvši* (se), prid. trp. *po cijēpān*>, **po cijepkānost** ž <G -osti, I -osti/-ošću>, **po cijepkati** *svrš.* <prez. *po cijepkām*, pril. pr. -*āvši*, prid. trp. *po cijepkān*>, **precijēpiti** (se) *svrš.* <prez. *precijēpīm* (se), pril. pr. -*īvši* (se), prid. trp. *precijēpljen*>

pròcijēp *m*, **pròcijēpljenōst** *ž* <G -osti, I -osti/-ošću>, **pròcjep** *m*, **procjēpljivati** (se) *nesvrš.* <prez. procjēpljujēm (se), pril. sad. procjēpljujući (se), gl. im. -ānje>, **pròcjepak** *m* <G -pka, N mn. -pci>, **rascijēpati** *svrš.* <prez. rascijēpām, pril. pr. -āvši, prid. trp. rascijēpām>, **rascijēpānost** *ž* <G -osti, I -osti/-ošću>, **rascijēpiti** *svrš.* <prez. rascijēpīm, pril. pr. -īvši, prid. trp. rascijēpljen>, **rascjep** *m*, **rascjepkānost** *ž* <G -osti, I -osti/-ošću>, **rascjepkati** *svrš.* <prez. -ām, pril. pr. -āvši, prid. trp. -ām>, **rascjepkāvati** *nesvrš.* <prez. rascjepkāvām, pril. sad. -ajūci, gl. im. -ānje>, **rascjepljivati** *nesvrš.* <prez. rascjepljujēm, pril. sad. rascjepljujući, gl. im. -ānje>

△ **cijep** *m* <N mn. cjēpovi>, **cijepac** *m* <G -pca, N mn. -pci, G cijēpācā>, **cjēpāc** *m* <G cjepāca>, **cjēpak** *prid.* <odr. -pkī, komp. cjēpkijī>, **cjēpalo** *sr*, **cjēpanica** *ž*, **cjēpār** *m* <G cjepāra>, **cjēpčica** *ž* *dem.*, **cjēpka** *ž* <D L -pci/i, G mn. -pākā/-ī>, **cjēpkati** *nesvrš.* <prez. -ān, pril. sad. -ajūci, gl. im. -ānje>, **cjēpmui** *svrš.* <prez. -nēm, pril. pr. -ūvši, prid. rad. cjēpmuo>, **cjēpovina** *ž*

◇ **cjēpā** (ČDL, Senj); **cjēpūti** (Vrgada)

□ **cepāti** (RKKJ); **cēpāti** (Varaždin); **cēp'ati** (Gola)

◆ V. *cijēp*.

cijēv *ž* (15. st.)

△ **dvòcijēvan** *prid.* <odr. -vnī>, **dvòcijēvka** *ž* <G mn. -ā/-ī/-vākā>, **jednòcijēvan** *prid.* <odr. -vnī>, **jednòcijēvka** *ž*, **všecijēvnī** *prid.*

△ **cijēvka** <G mn. -ācjēvākā/-ī>, **cijēvnī** *prid.*, **cjēvnjača** *ž*, **cjēvnjāk** *m* <N mn. -āci>, **cjēvānica** *ž*, **cjēvānika** *ž* <D L -ici>, **cjēvast** *prid.* <odr. -ī>, **cjēvāš** *m* <G cjēvāša>, **cjēvčica** *ž* *dem.*, **cjēvčina** *ž* *augm.*, **cjēvnat** *prid.* <odr. -ī>, **cjēvīrina** *ž* *augm.*

◇ **cjēv** (ČDL, Senj)

□ **cev** (RKKJ)

◆ Od prasl. *cěvь 'cijev, cjevčica na tkalačkom stanu' (slov. *cēv*, rus. *cěvka*), također *cěva (hrv. čak. *civa*, ukr. *civa*, polj. *cewa*), lit. *šeivà* 'cijev od trske', lit. dij. *šaità* 'komadić trske (na tkalačkom stanu)'. Lit. oblici pokazuju da treba poći od *(s)k'ey-zw-/*sk'oy-zw- (s pravilnom depalatalizacijom ie. *k' iza *-s-); u slav. je početno s- otpalo ('s-mobile', v. *cijēp*), a *k > c imamo po drugoj palatalizaciji, uspi. rus. dij. (Novgorod) *keu'* gdje izostaje druga palatalizacija. Ie. korijen je *(s)k'ey- 'rezati' (ved. -chyatī 'reže', stir. *scian* 'nož'), u bsl. proširen sufiksom *-zw-.

◇ Skok I: 264, Gluhak 162f., Snoj 72, Sławski II: 84, Vasmer III: 286, LIV 495.

cijū *uzv.*

△ **pocikivati** *nesvrš.* <prez. pocikujēm, pril. sad. pocikujūci, gl. im. -ānje>, **pociknuti** *svrš.* <prez. pòcīknēm, pril. pr. -īvši, prid. rad. pociknuo>, **podcikivati** *nesvrš.* <prez. podcikujēm, pril. sad. podcikujūci, gl. im. -ānje>, **podciknuti** *svrš.* <prez. pòdcīknēm, pril. pr. -īvši, prid. rad. podciknuo>, **zacičkati** *svrš.* <prez. zacičkēm, pril. pr. -āvši, prid. rad. zacičkao>, **zacičknuti** *svrš.* <prez. zacičkēm, pril. pr. -āvši, prid. rad. zacičkao>

△ **cičati** *nesvrš.* <prez. cičīm, pril. sad. -čēci, gl. im. -ānje>, **cijūk** *m* <N mn. -ūci>, **cijūkati** *nesvrš.* <prez. cijūcēm, imp. cijūci, pril. sad. -ūcūci, gl. im. -ānje>, **cijūkav** *prid.* <odr. -ī>, **cijūkavōst** *ž* <G -osti, I -osti/-ošću>, **cijūknuti** *svrš.* <prez. cijūknēm, imp. cijūkni, prid. rad. cijūknuo>, **cička** *ž* <G mn. cikā>, **cičkati** *nesvrš.* <prez. -ām, pril. sad. -ajūci, gl. im. -ānje>, **cičknuti** *svrš.* <prez. -nēm, pril. pr. -īvši, imp. cičkni, prid. rad. cičknuo>, **cičkōt** *m*, **cičktaj** *m*, **cičktati** *nesvrš.* <prez. cičcēm, imp. cičci, pril. sad. cičkūci, gl. im. -ānje>, **cičktav** *prid.* <odr. -ī>, **cičkuš** *m*

◆ Onomatopeja s usporednicama u drugim slav. jezicima (npr. rus. *cykat* 'glasati se kao ptica', polj. *cykać*).

◇ Sławski II: 89.

cič *m*

△ **cičkati** *nesvrš.* <prez. (3. l. jd) cičē, pril. sad. -ajūci, gl. im. -ānje>

◆ Onomatopeja.

-**CIKL**, -**CIKLIČAN**, -**CIKLIČKI**, -**CIKLIZAM** kao drugi dio riječi znači krug, kruženje, kružan [*bicikl*; *monociklički*; *biciklizam*]

◆ Od grč. *kyklos* 'krug'.

cičla *ž* (18. st.)

◆ Od starijega *svikla < *svēkla (slov. dij. *cičla*, rus. *svēkla*, rus. dij. *cvēkla*, češ. *cvikla*); riječ je u srp. csl. zabilježena u obliku *svēklz*, a potječe iz srgrč. *seūklon*, što je od grč. *seūtilon*, *Beta maritima*. Razlozi alternacije početnoga s- i c- u slav. nisu jasni (možda analogijom prema *cvētъ 'cvijet'), a samoglasnik i u korijenu pokazuje da je riječ u standardni jezik preuzeta iz ikavskoga (usp. i srp. *cvēkla*).

◇ Skok I: 283, Gluhak 163, Vasmer II: 588.

CIKLO- kao prvi dio riječi znači krug, kružni, krugo-, u krugu, oko [*ciklometar*, *ciklotron*]; KIKLO-

◆ Od grč. *kyklo-*, *kyklos* 'krug'.

cičlus *m*

△ **poličiklički** *prid.*

△ **cičličan** *prid.* <odr. -čnī>

◆ Posuđeno iz lat. *cyclus*, što je iz grč. *kyklos* 'krug'.

cičknuti *svrš.* <prez. (3. l. jd) cičknē, pril. pr. -ūvši, prid. trp. cičknūt>

△ **cičknúce** *sr*, **cičknutōst** *ž* <G -osti, I -osti/-ošću>

◇ **cičknut** (ČDL)

□ **cičknuti** (RKKJ); **c'iknuti** (Varaždin); **cičkn'oti** (Gola)

◆ Onomatopeja.

cičkūt *m*

△ **zacičknuti** *svrš.* <prez. zacičknēm, imp. zacičkni, prid. rad. zacičknuo>, **zacičkati** *svrš.* <prez. zacičkēm, imp. zacičkci, prid. rad. zacičktao/zacičktao>

◆ Onomatopeja, v. *ciču*.

cičlik *m* <N mn. -iči> (18. st.)

△ **zacičlikati** *svrš.* <prez. zacičlicēm, imp. zacičlici, prid. rad. zacičlikao>, **zacičiknuti** *svrš.* <prez. zacičiknēm, imp. zacičikni, prid. rad. zacičiknuo>

△ **cičlikati** *nesvrš.* <prez. -ān/cičlicēm, pril. sad. -ajūci/cičlicūci, gl. im. -ānje>

◆ Onomatopeja.

cičlindar *m* <G -dra, N mn. -dri>

△ **polučilindar** *m* <G -dra, N mn. -dri>

△ **cičlindričan** *prid.* <odr. -čnī>

◆ Posuđeno, posredstvom njem. *Zylinder*, iz lat. *cyllindrus*, što je iz grč. *kyllindros* 'valjak' (izvedenica iz glagola *kyllindein* 'valjati').

◇ Snoj 73, Kluge 921.

cičlj *m* <N mn. cičljevi> (16. st.)

△ **běsciljan** *prid.* <odr. -ljnī>, **běsciljnōst** *ž* <G -osti, I -osti/-ošću>, **nacičljati** *svrš.* <prez. nacičljām, pril. pr. -āvši, prid. trp. nacičljān>, **učiljati** *svrš.* <prez. učiljām, pril. pr. -āvši, prid. trp. učiljān>

△ **cičljan** *prid.* <odr. -ī>, **cičljati** *nesvrš.* <prez. cičljām, pril. sad. -ajūci, gl. im. -ānje>, **cičljnik** *m* <N mn. -iči>

◆ Posuđeno iz srvnjem. *zil* (njem. *Ziel*), što je od istoga korijena kao i srvnjem. glagol *zilēn* 'požuriti se', stengl. *tilian* 'dostići' i stengl. prijedlog *aet* 'do'.

◇ Snoj 73, Kluge 910.

cĭn (cĭn-cilĭn, cĭn-cĭn) *uzv.*

△ **cĭnkati** *dv.* <prez. -ām, pril. sad. -ajūci, pril. pr. -āvši, gl. im. -ānje>

◆ Onomatopeja, nastala oponašanjem zveckanja kovine ili stakla; uspšličnu onomatopeju u slov. *cĭngati* 'zvoncati'.

◇ Bezlaj II: 64.

cĭnik *m* <N mn. -ici>

△ **cĭničān** *prid.* <odr. -čnī>, **cĭničnōst** *ž* <G -ostī, I -ostī/-ošću>, **cĭmizām** *m* <G -zma>

◆ Možda uz posredovanje njem. *Zyniker* posuđeno iz lat. *cynicus*, što je od grč. *kynikós* 'cinički', prvotno 'pseći'. Ta je pak grč. riječ izvedena iz imenice *kýōn* 'pas', zbog predaje po kojoj su prvi cinici prezirali su tekovine civilizacije i živjeli 'kao psi'.

◇ Kluge 921.

cĭpela *ž* (18. st.)

△ **cĭpēlār** *m* <G *cĭpelāra*>, **cĭpelārīnī** *nesvrš.* <prez. *cĭpēlārīm*, pril. sad. -rēci, gl. im. -rēnje>, **cĭpelētina** *ž* *augm.*, **cĭpelica** *ž* *dem.*

◆ Posuđeno iz mađ. *cipellő*, *cipő*, što je iz srlat. *zipellus*, što je riječ germ. (langobardskoga?) podrijetla, kao i tal. *zipolo* 'drveni zašiljen čep'. Čini se da je prvotno značenje bilo 'zašiljen predmet', što bi značilo da se *zipellus* izvorno odnosilo na cipele šiljastoga oblika.

◇ Skok I: 268f., Gluhak 163f., De Agostini 2260.

cirkulācija *ž*

△ **cirkulātor** *m*, **cirkulātrati** *dv.* <prez. *cirkulārām*, pril. sad. -ajūci, pril. pr. -āvši, gl. im. -ānje>

◆ Od lat. *circulatio*, što izvedeno od glagola *circulāre* od istoga korijena koji je u *circus* 'krug' (v. *cĭrkus*), u tvorbi hrv. glagola *cirkulātrati* moglo je posredovati njem. *zirkulieren*.

◇ Snoj 74.

cirkulār *m* <G *cirkulāra*>

△ **cĭrkulārī** *prid.*

◆ Posuđeno iz njem. *Zirkular* (v. *cirkulācija*).

CIRKUM- kao prvi dio riječi znači oko-, oko-, naokolo, o(b)- [*cirkumfleks*; *cirkumpolaran*]

◆ Od lat. *circum-*, *circum* (*prīj.*).

cĭrkus *m*

△ **cĭrkūsant** *m* <G mn. -nātā>, **cĭrkūsijāda** *ž*, **cĭrkūsĭrati** (se) *nesvrš.* <prez. *cĭrkūsĭrām* (se), pril. sad. -ajūci (se), gl. im. -ānje>

◆ Posuđeno iz njem. *Zirkus*, što je odlat. *circus* 'krug, obruč, cirkus'; rimski su amfiteatri, u kojima su se izvodile svečane igre, bili kružnoga oblika. Izvor je lat. riječi *circus*, grč. *kirkos* '(soko) koji kruži u zraku'.

◇ Snoj 75.

cirōza *ž* <G *cirōze*> 'bolest oticanja unutarnjih organa, osobito jetre'

◆ Posuđeno, preko njem. *Zirrhose* iz fr. *cirrhose*. Ime je ove bolesti 1805. skovao fr. liječnik Laënnec prema grč. *kirrós* 'narančast, crvenkast', budući da su jetra bolesna od ciroze narančasta.

◇ Snoj 75, Chambers 273.

CIS- kao prvi dio riječi označava da se ono što znači drugi dio nalazi s ove strane [*Cisjordaniya*; *Cislajtaniya*]

◆ lat. 's ovu stranu, ovdje'.

cĭstĕrna *ž* <G mn.>

◆ Posuđeno, preko njem. *Zisterne*, iz lat. *cisterna*, što je izvedeno iz *cista* 'škrinja (za čuvanje dragocjenosti)'. U lat. je ta riječ posuđena iz grč. *kístē* 'torba'. Neposredno iz lat. u kasni praslavenski posuđeno je **čĭstĕrnja*, odakle je hrv. dij. *čĭtrnja*.

◇ Gluhak 164, Snoj 75.

-CIT, -CITOZA u drugom dijelu riječi upućuje na stanicu, stanični [*limfocit*; *eritrocitoza*]

◆ Od grč. *kýtos* 'šupljina'.

cĭtāt *m* <G *cĭtāta*>

△ **cĭtātrati** *dv.* <prez. *cĭtārām*, pril. sad. -ajūci, pril. pr. -āvši, prid. trp. *cĭtārān*, gl. im. -ānje>

◆ Posuđeno, možda posredstvom njem. *Zitat*, iz lat. *citātum*, što je particip glagola *citāre* 'pozvati'. Lat. *citāre* je pak intenzivna tvorba od glagola *ciĕre* 'potjerati, poticati, dozvati'. *Citirati* koga je dakle izvorno 'pozvati se na nekog autora, autoritet'.

◇ Snoj 75.

CITO-, CITA- kao prvi dio riječi znači stanični, koji se odnosi na stanicu, koji pripada stanici [*citoliza*; *citoplazma*]

◆ Od nlat. *cyto-*, što je iz grč. *kýtos* 'šupljina'.

cĭvĭl *m* <G *cĭvila*> (19. st.)

△ **cĭvĭlist** *m*, **cĭvĭlnī** *prid.*

◆ Preko njem. *Zivil* posuđeno iz fr. *civil*, što je od lat. *civilis* 'gradski, građanski', s to je pridjev izveden od *civis* 'građanin'.

◇ Snoj 75, Kluge 913.

civilizācija *ž*

△ **pseudocivilizācija** *ž*

△ **civilizātōr** *m*, **civilizātrān** *prid.* <odr. -ī, komp. *civilizārānijī*>, **civilizātrānōst** *ž* <G -ostī, I -ostī/-ošću>, **civilizātrati** *dv.* <prez. *civilizārām*, pril. sad. -ajūci, pril. pr. -āvši, gl. im. -ānje>

◆ Posuđeno iz fr. *civilisation*, što je izvedeno iz *civil*, v. *cĭvĭl*.

◇ Kluge 913.

cizelĭrati *dv.* <prez. *cizelĭrām*, pril. sad. -ajūci, pril. pr. -āvši, gl. im. -ānje>

△ **cizelĕr** *m* <G *cizelĕra*>, **cizelĭtrān** *prid.* <odr. -ī>, **cizelĭst** *m*

◆ Preko njem. *ziselieren* > fr. *ciseler*, što je izvedenica iz *ciselet* 'malolijeto', *ciseau* 'dlijeto'. Ishodište je korijen lat. glagola *caedere* 'sjeći'.

◇ Kluge 913.

cjelōkupan *prid.* <odr. -pnī> (18. st. Prilog *cjelokupno* od 15. st.)

△ **cjelōkupno**, **cjelōkupnōst**

◆ v. *cijĕl*, *kūp*

cjĕlov *m* (16. st. Glagol *cjĕlovati* od 13. st.)

△ **cjĕlvati** *nesvrš.* <prez. *cjĕlvām*, pril. sad. -ajūci, gl. im. -ānje>

cjĕlmuti *svrš.* <prez. -nēm, pril. pr. -ūvši, imp. *cjĕlmi*, prid. rad. *cjĕlmuo*>, **cjĕlovati** *nesvrš.* <prez. *cjĕlvjēm*, pril. sad. *cjĕlvjūci*, prid. trp. *cjĕlovān*, gl. im. -ānje>

□ **celov** (RKKJ)

◆ Od prasl. **čĕlovb* 'poljubac, pozdrav', što je izvedeno iz glagola **čĕlovati* 'ljubiti, pozdravljati' (stl. *čĕlovati* 'pozdravljati', rus. *celovat* 'ljubiti'), od istog korijena koji je u *cijĕl* (v.). Značenja 'pozdrav' i 'poljubac' rus. povezana su zbog običaja ljubljenja pri pozdravu, što je uobičajeno među Slavenima.

◇ Gluhak 164, Vasmer III: 288.

cjènovōd *m*

◆ v. *cijev* i v. *vod*

cmàriti (se) *nesvrš.* <prez. -*īm* (se), pril. sad. -*rěci* (se), gl. im. -*rěnje*> (18. st.)

◇ **cmàriti se** (Vrgada); **cmàriti** (ČDL)

□ **cmaritii** (RKKJ); **cm'ariti se**, (Varaždin)

◆ Ekspresivan glagol podudaran slov. *cmàriti*. Stariji oblik je *cvàriti* 'topiti mast', što ima usporednicu u češ. *škvàrit* 'topiti mast'.

◇ Snoj 75.

cmekètati *nesvrš.* <prez. *cmèkećēm*, pril. sad. *cmèkećūci*, gl. im. -*ānje*>

◆ Nije zabilježeno u ARj. Onomatopeja, usp. *cmòk* 'onomatopejski zvuk pri ljubljenju'.

cmizdriti *nesvrš.* <prez. -*īm*, pril. sad. -*rěci*, gl. im. -*rěnje*>

△ **cmizdra** *m* i *ž* <G mn. -*ā-ī*>, **cmizdrav** *prid.* <odr. -*ī*>, **cmizdravac**

m <G -*āvca*, N mn. -*āvci*>, **cmizdravōst** *ž* <G -*osti*, I -*osti*-*ošću*>

□ **cmizdritii** (RKKJ); **cmizdritii** (Varaždin); **cmizdr'itii** (Gola)

◆ Nije zabilježeno u ARj. Ekspresivna tvorba, srodna glagolu *cmóljiti* (v.), možda s istom promjenom *cv-* > *cm-* kao u *cmàriti* (v.); uspi. slov. *cmieriti*.

◇ Snoj 75.

cmòk *uzv.* (18. st.)

△ **cmákati** *nesvrš.* <prez. *cmáčēm*, pril. sad. -*áčūci*, gl. im. -*ānje*>,

cmòkac <G -*kca*, N mn. -*kci*>, **cmòkàtati** *nesvrš.* <prez. -*ām*, pril. sad. -

ajūci, gl. im. -*ānje*>, **cmòkmuti** *svrš.* <prez. -*nēm*, pril. pr. -*ūvši*, prid.

trp. *cmòknūt*>, **cmòktati** *nesvrš.* <prez. -*kčēm*, pril. sad. -*kčūci*, gl. im. -

ānje>

□ **cmok** (RKKJ); **cm'ok** (Varaždin)

◆ Onomatopeja, s potpunom podudarnošću u slov. *cmòk*.

◇ Snoj 76.

cmóljiti *nesvrš.* <prez. -*īm*, pril. sad. -*ljěci*, gl. im. -*ljěnje*>

△ **cmóljav** *prid.* <odr. -*ī*>, **cmóljavac** *m* <G -*āvca*, V -*āvce*, N mn. -

āvci>

□ **cmól'itii** (Gola); **cmóljiti** (Varaždin)

◆ Zabilježeno i u obliku *cmòliti* (ARj). Ekspresivna tvorba, vjerojatno s promjenom *cv-* > *cv-* v. *cviliti*

còktati *nesvrš.* <prez. -*kčēm*, pril. sad. -*kčūci*, gl. im. -*ānje*>

△ **còkmuti** *svrš.* <prez. -*nēm*, pril. pr. -*ūvši*, imp. *còkni*, prid. rad.

còkmu>

□ **c'oktati** (Varaždin)

◆ Onomatopeja. Nije zabilježeno u ARj.

crèt *m*

△ **crètinjača** *ž*

□ **čret** (RKKJ); **črēt** (Varaždin)

◆ Od prasl. **čértъ* 'močvarno mjesto u šumi, trstik' (slov. *črēt*, rus. *čerēt* 'trska, *Arundo*). U zapadnoslav. jezicima ovaj prasl. termin za osobitu konfiguraciju tla posvjedočen je samo u toponimiji, usp. stčes. *Trietež*. Naglasak pokazuje da prasl. **čértъ* ne može biti neposredno od bsl. **kert-* 'rezati' (lit. *kertù*, *kištiti*), već treba poći od izvedenice prijepojnim duljenjem, **kërta-*. Prasl. **čértъ* je dakle izvorno 'iskrčeno mjesto u trstiku'.

◇ Skok I: 273, Slawski II: 167, Vasmer III: 324.

crèvlja *ž* <G mn. *crèvljā-ī*> (13. st.)

△ **crèvljār** *m*

□ **črevlja** (RKKJ)

◆ Od prasl. **červljabъ* (rus. *čerevik* 'seljačka cipela', polj. *trzewik*), od korijena koji je u *crijévo* (v.). Prvotno značenje prasl. imenice **červljabъ* moralo je biti 'odrezana koža', tek sekundarno 'cipele' (u standardnom hrv. imenicu *crèvlja* već je posve istisnula posuđenica iz mad. *cipela* (v.).

◇ Skok 273f., Snoj 91.

crijèp *m* <N mn. *crèpovi*, zb. *crèpōvlje sr*> (14. st.)

△ **crèpār** *m* <G *crèpāra*>, **crèpara** *ž*, **crèpārstvo** *sr*, **crèpulja** *ž*, **crijèpnja** *ž*

◇ **čríp** (ČDL)

□ **črep** (RKKJ); **črèp** (Varaždin); **čer'èp** (Gola)

◆ Od prasl. **čerpъ* 'ljuska, crijep' (slov. *črèp*, rus. *čérep* 'ljuska, lubanja', polj. *trzop*), stprus. *kerpetis* 'lubanja', od ie. *(s)*kerpo-* 'ljuska' (skr. *karpas* 'ljuska, crijep', njem. *Scherbe* 'crijep'). Značenje 'lubanja', koje se razvilo iz značenja 'crijep' ima usporednicu u razvitku fr. *tête* 'glava' od lat. *tēsta* 'opeka, glinena posuda'. Vjerojatno u osnovi leži ie. korijen *(s)*ker-* 'rezati' (v. *črta*).

◇ Skok I: 274, Gluhak 164, Snoj 90, Slawski II 159f.

crijévo *sr* <N mn. -*a*, zb. *crijèvlje*> (13. st.)

△ **crèvar** *m*, **crijévoc** *m* <G -*vca*, V *crijèvće*, N mn. -*vci*, G *crijèvācā*>,

crijévoce *sr* <G mn. *crijèvācā-ā*> *dem. hip.*, **crijèvlje** *sr* zb., **crijévni** *prid.*

◇ **crivo** (Senj); **črivo** (ČDL, Vrgada)

□ **čerevo**, **črevo**, **črivo** (RKKJ); **črèvo** (Varaždin)

◆ Od prasl. **čérvo* 'crijevo' (stsl. *črèvo*, slov. *črevō*, rus. dij. *čerèvo* 'trbuh', polj. *trzowo*). U balt. jezicima najbliža je usporednica stprus. *kèrmens* 'tijelo'. Od ie. korijena *(s)*ker-* 'rezati' (grč. *kerázein* 'rezati', itd.).

◇ Skok I: 275, Snoj 91, Slawski II: 169f.

cřknuti (cřci) *svrš.* <prez. -*nēm*, pril. pr. -*ūvši*, prid. trp. *cřknūt*> (17. st.)

△ **pòcrkati** () *svrš.* <prez. *pòcrkām*, pril. pr. -*āvši*, prid. trp. *pòcrkān*>,

pocrkávati *nesvrš.* <prez. *pocrkāvām*, pril. sad. -*ajūci*, gl. im. -*ānje*>

△ **cřkavac** *m* <G -*āvca*, N mn. -*āvci*>, **cřkávati** *nesvrš.* <prez. *cřkāvām*,

pril. sad. -*ajūci*, gl. im. -*ānje*>, **cřkavica** *ž*, **cřkotina** *ž*

◇ **cřkni**, **cřkmut** (Senj); **cřknuti** (Vrgada)

□ **cřkn'otii** (Gola); **cřknuti** (RKKJ); **cřknuti** (Varaždin)

◆ Ekspresivna tvorba podudarna slov. *cřkniti* i bug. *cřkna* 'poginuti'.

◇ Skok I: 275, Snoj 76.

cřkva *ž* <G mn. -*kāvā-ī*> (12. st.)

△ **starocřkveni** *prid.*

△ **cřkōvni** *prid.*, **cřkōvnjāk** <G *cřkovnjāka*, N mn. *cřkovnjāci*>, **cřkōvār**

m <G *cřkvāra*, V *cřkvāru*>, **cřkoven** *prid.* <odr. -*ī*>, **cřkōvnjāk** *m* <G

cřkōvnjāka, N mn. *cřkōvnjāci*>, **cřkōvnjāstvo** *sr*, **cřkōvica** *ž* *dem. hip.*,

cřkōvina *ž*, **cřkōvīšte** *sr*

◇ **cřkōva** (ČDL, Senj, Vrgada)

□ **cřkōva** (RKKJ); **cřkōva** (Varaždin); **c'řkōva** (Gola)

◆ Od prasl. **cěrkъ* 'cřkva' (slov. *čerkev*, rus. *cěrkov'*, polj. *cerkiew*).

Preko stvnjem. *chirihha* 'cřkva' (njem. *Kirche*) iz biz. grč. *kyriakón*, što je iz grč. *kyriakē* (*oikia*) 'gospodnja (kuća)', usp. *kýrios* 'gospodin' (kao u izrazu *kýrie eleison* 'gospodine smiluj se').

◇ Skok I: 275, Gluhak 165, Snoj 71.

cřn *prid.* <odr. -*ī*, komp. *cřnjī*> (13. st.)

△ **ocřniti** *svrš.* <prez. *ocřnīm*, pril. pr. -*ūvši*, prid. rad. *ocřnio/ocřnila* *ž*,

prid. trp. *ocřnjen*>, **ocřnjeti** (se) *svrš.* <prez. *ocřnīm* (se), pril. pr. -*ēvši*

(se), prid. rad. *ocřnio/ocřnjela* (se) *ž*>, **ocřnjivāc** *m* <G *ocřnjivāca*>,

ocřnjivati *nesvrš.* <prez. *ocřnjujēm*, pril. sad. *ocřnjujūci*, gl. im. -*ānje*>,

pocřniti *svrš.* <prez. *pocřnīm*, pril. pr. -*ūvši*, prid. rad. *pocřnio/pocřnila*

ž, prid. trp. *pocřnjen*>, **pocřnjeti** *svrš.* <prez. *pocřnīm*, pril. pr. -*ēvši*,

prid. rad. *pocřnio/pocřnjela* *ž*>, **pocřnjivati** *nesvrš.* <prez. *pocřnjujēm*,

pril. sad. *pocřnjujūci*, gl. im. -*ānje*>, **zacřniti** *svrš.* <prez. *zacřnīm*, pril.

pr. -*ūvši*, prid. rad. *zacřnio/zacřnila* *ž*>, **zacřnjenōst** *ž* <G -*osti*, I -*osti*-

ošću>, **zacřnjeti se** *svrš.* <prez. *zacřnīm se*, pril. pr. -*ēvši se*, prid. trp.

zacřnjen>, **zacřnjivati** *nesvrš.* <prez. *zacřnjujēm*, pril. sad. *zacřnjujūci*,

gl. im. -*ānje*>

Δ **crnac** *m* <G -*nca*, V *crnĕc*, N mn. -*nci*, G *crnĕcā*>, **crncat** *prid.* <odr. -*ī*>, **crncĕ** *sr* <G -*ta*, zb. -*ād*>, **crnĕcĭ** *m dem. hip.*, **crnĕcina** *m* <N mn. -*e*, G *crnĕcĭnā*> *augm.*, **crnĕcĭti** *nesvrš.* <prez. -*īm*, pril. sad. -*ĕĕcĭ*, gl. im. -*ĕĕnje*>, **crnĕcuga** *m* <N mn. -*e*, G *crnĕcūgā*> *pejor.*, **crnĕj** *m*, **crnĭ** *prid.*, **crnica** *ž*, **crnika** *ž* <D L -*ici*>, **crnilo** *sr*, **crnina** *ž*, **crniš** *m* <G *crniša*>, **crniš** *nesvrš.* <prez. *crniš*, pril. sad. -*nĕcĭ*, prid. trp. *crnĭjen*, gl. im. -*nĭjenje*>, **crnka** *ž* <G mn. -*ā-ī*>, **crnkast** *prid.* <odr. -*ī*>, **crnkinja** *ž*, **crno** *pril.*, **crnōca** *ž*, **crnōjka** *ž* <D L -*jci*>, **crnōmanjast** *prid.* <odr. -*ī*>, **crnost** *ž* <G -*osti*, I -*osti/-ošču*>, **crnpurast** *prid.* <odr. -*ī*>, **crnja** *m*, **crnjak** *m* <G *crnjāka*, N mn. *crnjāci*>, **crnjās** *m* <G *crnjāša*>, **crnjeti** (se) *nesvrš.* <prez. -*nĭm* (se), pril. sad. -*nĕcĭ* (se), prid. rad. *crnio/crnjela* (se) *ž*, gl. im. -*ĕnje*>, **crnjo** *m*, **crnjuša** *ž*

◇ **crn** (Senj, Vrgada)
□ **crn**, **crn** (RKKJ); **crni** (Varaždin)

◆ Od prasl. **črny* 'crn' (stsl. *črny*, slov. *črn*, rus. *černy*, polj. *czarny*), strpus. *kirsnan* 'crno', od ie. **krsno*- 'crn, taman' (skr. *kršyā*- 'crn', norv. *harr* 'pepeco').

♠ Skok 275f., Gluhak 166f., Snoj 91, Slawski II: 241f.

CRNO- . kao prvi dio riječi: **1.** s imenicama i imeničkim osnovama kazuje da je ono što imenica znači crno [*crnobrad*] **2.** s pridjevima koji znače boju označuje odnos s crnom bojom [*crnoplav* – *plav crne nijanse*; *crno-plav* – *crni* i *plavi*].

◆ v. *crn*

crnogòrica *ž*

Δ *crnogòrični*

◆ CRNO- i v. *gora*

cr̥psti (*cr̥piti*) *nesvrš.* <prez. *cr̥pĕm*, pril. sad. *cr̥pūci*, prid. rad. *cr̥pao*, prid. trp. *cr̥pen*, gl. im. *cr̥pĕnje*> (17. st. U obliku *crpati* od 14. st.)

Δ **isc̥piti** (*isc̥psti*) *svrš.* <prez. *isc̥pĭm*, pril. pr. -*īvši*, prid. rad. *isc̥pĭo*, prid. trp. *isc̥pĭjen*>, **isc̥rpan** *prid.* <odr. -*pnī*>, **isc̥rpio** *prid.* <odr. -*pnī*>, **isc̥rpljen** *prid.* <odr. -*pnī*>, **isc̥rpljenost** *ž* <G -*osti*, I -*osti/-ošču*>, **isc̥rpljivati** *nesvrš.* <prez. *isc̥rpljĭjem*, pril. sad. *isc̥rpljĭjūci*, gl. im. -*ānje*>, **isc̥rpnost** *ž* <G -*osti*, I -*osti/-ošču*> *svrš.* <prez. *isc̥rĕm* (se), pril. pr. *isc̥rĕviši* (se), prid. trp. *isc̥rĕpen*>, **po̥crpsti** *svrš.* <prez. *po̥crĕpem*, pril. pr. -*īvši*, imp. *po̥crĕpi*, prid. rad. *po̥crĕpao/po̥crĕpla* *ž*, prid. trp. *po̥crĕpen*>, **nĕisc̥rpan** *prid.* <odr. -*pnī*>, **nĕisc̥rpio** *prid.* <odr. -*pnī*>, **nĕisc̥rpnost** *ž* <G -*osti*, I -*osti/-ošču*>

Δ **cr̥pac** *m* <G -*pca*, N mn. -*pci*, G *cr̥pācā*>, **cr̥pāc** *m* <G *cr̥pāca*>, **cr̥pilište** *sr*, **cr̥piti** *nesvrš.* <prez. *cr̥pĭm*, pril. sad. -*pĕcĭ*, prid. trp. *cr̥pljen*, gl. im. -*plĕnje*>, **cr̥pka** *ž* <G mn. *cr̥pākā-ī*>, **cr̥pni** *prid.*

□ **cr̥piti** (Varaždin); **cr̥pati**, **cr̥pau**, **cr̥pau**, **cr̥pau**,

◆ Od prasl. **čerpiti* <prez. *čerpō*>, i *čerpāti* 'crpiti' (stsl. *črpati*, slov. *črpati*, rus. *čerpat'*, polj. *czepać*), lit. *kiŕpti* 'striči, rezati' od ie. **kerp-* / **krp-* 'čupati, uzimati' (lat. *carpere* 'brati', grč. *karpós* 'plod').

♠ Skok I: 278, Gluhak 167, Snoj 91, Slawski II: 159.

cr̥ta *ž* <G mn. *cr̥tā*> (14. st.)

Δ **isc̥rtati** *svrš.* <prez. -*ām*, pril. pr. -*āvši*, prid. trp. -*ān*>, **isc̥rtān** *prid.* <odr. -*ī*>, **isc̥rtāvati** *nesvrš.* <prez. *isc̥rtāvām*, pril. sad. -*ajūci*, gl. im. -*ānje*>, **isc̥rtān** *prid.* <odr. -*ī*>, **isc̥rtati** *svrš.* <prez. -*ām*, pril. pr. -*āvši*, prid. trp. *isc̥rtān*>, **nācrtati** (se) *svrš.* <prez. -*ām* (se), pril. pr. -*āvši* (se), prid. trp. *nācrtān*>, **nācrt** *m*, **nācrti** *prid.*, **ōcrtati** *svrš.* <prez. -*ām* (se), pril. pr. -*āvši* (se), prid. trp. *ōcrtān*>, **oocrtāvati** (se) *nesvrš.* <prez. *oocrtāvām* (se), pril. sad. -*ajūci* (se), gl. im. -*ānje*>, **po̥dcrtati** *svrš.* <prez. -*ām*, pril. pr. -*āvši*, prid. trp. *po̥dcrtān*>, **po̥dcrtāvati** *nesvrš.* <prez. *po̥dcrtāvām*, pril. sad. -*ajūci*, gl. im. -*ānje*>, **pr̥vocrtan** *prid.* <odr. -*inī*>, **pr̥vocrtnost** *ž* <G -*osti*, I -*osti/-ošču*>, **pr̥crtati** *svrš.* <prez. -*ām*, pril. pr. -*āvši*, prid. trp. *pr̥crtān*>, **pr̥crt** *m*, **pr̥crtāvati** *nesvrš.* <prez. *pr̥crtāvām*, pril. sad. -*ajūci*, gl. im. -*ānje*>, **ūcrtati** *svrš.* <prez. -*ām*, pril. pr. -*āvši*, prid. trp. *ūcrtān*>, **ucrtāvati** *nesvrš.* <prez. *ucrtāvām*, pril. sad. -*ajūci*, gl. im. -*ānje*>, **zācrtati** *svrš.* <prez. *zācrtām*, pril. pr. -*āvši*, prid. trp. *zācrtān*>, **zācrtāvati** *nesvrš.* <prez. *zācrtāvām*, pril. sad. -*ajūci*, gl. im. -*ānje*>

Δ **cr̥tāc** *m* <G *cr̥tāca*>, **cr̥tāci** *prid.*, **cr̥talo** *sr*, **cr̥tājka** *ž* <G mn. -*ā-ī*>, **cr̥tāni** *prid.*, **cr̥tānka** *ž* <D L -*nci/i*, G mn. -*ā-ī*>, **cr̥tānica** *ž*, **cr̥tārati** *nesvrš.* <prez. -*ām*, pril. sad. -*ajūci*, gl. im. -*ānje*>, **cr̥tārĭja** *ž*, **cr̥tati** *nesvrš.* <prez. -*ām*, pril. sad. -*ajūci*, gl. im. -*ānje*>, **cr̥tēž** *m*, **cr̥tica** *ž dem.*, **cr̥tĕčarstvo** *sr*, **cr̥tkārati** *nesvrš.* <prez. -*ām*, pril. sad. -*ajūci*, gl. im. -*ānje*>, **cr̥tkati** *nesvrš.* <prez. -*ām*, pril. sad. -*ajūci*, gl. im. -*ānje*>, **cr̥tnja** <G mn. -*ā-ī*>, **cr̥tōvlje** *sr*

◇ **cr̥ta** (ČDL); **cr̥ta** (Vrgada)

□ **cr̥ta** (Varaždin)

◆ Od prasl. **črtā* 'zarež, nešto urezano' (stsl. *črbati* 'urezati', slov. *črta*, rus. *čerta* 'crta'), lit. *kiŕšti* 'udarati', od ie. **kert-* 'rezati' (skr. *kytis* 'nož', lat. *cortex* 'kora', uspi lat. *cēna* 'večera' < **kertsnā* 'narezano (meso)').

♠ Skok I: 278, Gluhak 167, Snoj 91, Vasmer III: 328f.

cr̥v *m* <G mn. *cr̥vā/cr̥vī*> (14. st.)

Δ **ūc̥rvati** (se) *svrš.* <prez. -*ām* se, pril. pr. -*āvši* se, prid. trp. -*ān*>, **ūc̥rvak** *m* <G -*řvka*, N mn. -*řvci*>, **uc̥rvāvati** (se) *nesvrš.* <prez. *uc̥rvāvām* se, pril. sad. -*ajūci* se, gl. im. -*ānje*>, **uc̥rvljevati** (se) *nesvrš.* <prez. *uc̥rvljevām* se, pril. sad. -*ajūci* se, gl. im. -*ānje*>

Δ **cr̥vac** *m* <G -*vca*, N mn. -*vci*, G *cr̥vācā*>, **cr̥vak** *m* <G -*vka*, N mn. -*vci*, G *cr̥vākā*> *dem. hip.*, **cr̥vārii** *nesvrš.* <prez. *cr̥vārĭm*, pril. sad. -*rĕci*, gl. im. -*rĕnje*>, **cr̥vast** *prid.* <odr. -*ī*>, **cr̥vās** *m* <G *cr̥vāša*>, **cr̥vati** (se) *nesvrš.* <prez. -*ām* se, pril. sad. -*ajūci* se, gl. im. -*ānje*>, **cr̥voic** *m dem.*, **cr̥vljĭo** *prid.* <odr. -*ī*>, **cr̥vljĭak** *m* <G -*ljka*, N mn. -*ljci*, G *cr̥vljĭkā*> *dem. hip.*

◇ **cr̥v** (Senj); **čōrv** (ČDL); **čřv** (Vrgada)

□ **carv**, **ceru**, **crv**, **čaru**, **čeru**, **črv** (RKKJ); **čřf** (Varaždin)

◆ Od prasl. **črv* 'crv' (stsl. *črv*, slov. *črv*, rus. *červ* <G *červjā*>, polj. *czerv*), uspi istoznačno prasl. **črv* (slov. *črm*), lit. *kirmis*, od ie. **kermi-* 'crv' (stir. *cruim*, skr. *kṛmīs*, alb. *krimb*).

♠ Skok I: 278, Gluhak 167f., Snoj 92, Slawski II: 269f., Vasmer III: 318, EIEC 649.

cr̥ven *prid.* <odr. -*ī*> (13. st.)

Δ **ocr̥veniti** *svrš.* <prez. *ocr̥venĭm*, pril. pr. -*īvši*, prid. trp. *ocr̥venjen*>, **po̥cr̥veniti** *svrš.* <prez. *po̥cr̥venĭm*, pril. pr. -*īvši*, prid. rad. *po̥cr̥venĭo/po̥cr̥venĭla* *ž*, prid. trp. *po̥cr̥venjen*>, **po̥cr̥venĭeti** *svrš.* <prez. *po̥cr̥venĭm*, pril. pr. -*īvši*, imp. *po̥cr̥veni*, prid. rad. *po̥cr̥venĭo/po̥cr̥venĭjela* *ž*>, **po̥cr̥venĭjivati** *nesvrš.* <prez. *po̥cr̥venĭjĭjem*, pril. sad. *po̥cr̥venĭjĭjūci*, gl. im. -*ānje*>, **zacr̥veniti** *svrš.* <prez. *zacr̥venĭm*, pril. pr. -*īvši*, prid. rad. *zacr̥venĭo/zacr̥venĭla* *ž*>, **zacr̥venĭeti** (se) *svrš.* <prez. *zacr̥venĭm* se, pril. pr. -*īvši* se, prid. trp. *zacr̥venjen*>, **zacr̥venĭjivati** (se) *nesvrš.* <prez. *zacr̥venĭjĭjem* se, pril. sad. *zacr̥venĭjĭjūci* se, gl. im. -*ānje*>

Δ **cr̥ljenica** *ž*, **cr̥venac** *m* <G -*nca*>, **cr̥vendāc** *m* <G *cr̥vendāca*>, **cr̥venica** *ž*, **cr̥venika** *ž* <D L -*i/-ici*>, **cr̥venilo** *sr*, **cr̥veniti** *nesvrš.* <prez. -*īm*, pril. sad. -*nĕcĭ*, prid. rad. *cr̥venĭo/cr̥venĭla* *ž*, gl. im. -*ĕnjĕnje*>, **cr̥venka** *ž* <D L -*nci*, G mn. -*ā-ī*>, **cr̥venkast** *prid.* <odr. -*ī*>, **cr̥venko** *m*, **cr̥venjača** *ž*, **cr̥venjeti** (se) *nesvrš.* <prez. *cr̥venĭm* se, prid. rad. *cr̥venĭo* se/*cr̥venĭjela* se *ž*, pril. pr. -*ĕvši* se, gl. im. -*ĕnje*>

◇ **cr̥ljen** (Senj); **cr̥ljen** (Vrgada); **čřljen** (ČDL)

□ **cr̥len** (Gola); **cerlen**, **cr̥len**, **coerven**, **coerven**, **cerlen**, **cr̥len**, **cerlen**, **čřlen**, **červen**, **črven**, **červolen**, **črvolen** (RKKJ); **čřlĕni** (Varaždin)

◆ Od prasl. **črvēn* 'jarko crven' (stsl. *črvēn*, rus. *červlĕnyj*, polj. *czerwony*), od istog korijena kao i *cr̥v* (v.); značenska veza kao u srlat. *vermiculus* 'crven' prema *vermis* 'crv'.

♠ Snoj 92, Vasmer III: 317.

CRVENKASTO- kao prvi dio riječi znači crvenkastu nijansu boje koju označuje pridjev u drugom dijelu [*crvenkastocrni*]

◆ v. *crven*, *crvenkast*

CRVENO- prvi dio riječi sa značenjem crvene boje onoga što znači riječ u drugom dijelu [*crvenokožac*]

◆ v. *crven*

cùp *uzv.*

◆ Onomatopeja s usporednicama u drugim slav. jezicima, npr. polj. *cup* 'uzvik pri naglom pokretu', ukr. dij. *cup*.

◇ Slawski I: 97f.

cùpkati *nesvrš.* <prez. -*ām*, pril. sad. -*ajūci*, gl. im. -*ānje*>

△ **pocùpkivati** *nesvrš.* <prez. *pocùpkujēm*, pril. sad. *pocùpkujūci*, gl. im. -*ānje*>, **pòcupnuti** *svrš.* <prez. *pòcupnēm*, pril. pr. -*ūvši*, imp. *pòcupni*, prid. rad. *pòcupnuo*>

△ **cùpnuti** *svrš.* <prez. -*nēm*, pril. pr. -*ūvši*, imp. *cùpni*, prid. rad. *cùpnuo*>

□ **còpk'ati** (Gola); **cupkati** (RKKJ); **c'upkati** (Varaždin)

◆ Onomatopejski glagol, izveden iz uzvika *cùp* (v.), usp. polj. *cupkać* 'udarati, stupati nogom o zemlju'.

◇ Skok I: 28l, Slawski I: 97f.

cùra *ž* <G mn. *cùrā*> (18. st.)

△ **zàcuriti se** *svrš.* <prez. -*īm se*, pril. pr. -*īvši se*, prid. rad. *zàcurila se*>, **zàcurivati se** *nesvrš.* <prez. *zàcurujēm se*, pril. sad. *zàcurujūci se*, gl. im. -*ānje*>

△ **curétak m** <G -*tka*, N mn. -*éci*> *hip.*, **curètina** *ž* *augm.*, **curèovati** *nesvrš.* <prez. *curujēm*, pril. sad. *curujūci*, gl. im. -*ānje*>, **cùrica** *ž* *dem.*, **curičak m** <G -*čka*, N mn. -*čci*> *hip.*, **cùričica** *ž* *hip.*, **cùrim** *prid.*

□ **cùra** (ČDL, Senj, Vrgada)

□ **cura** (RKKJ) (Varaždin), Potvrđeno: *curička*

◆ Najvjerojatnije je prvotno značenje riječi *cùra* bilo 'žensko spolovilo', a izvedena je od korijena koji je u *cùriti* (v.). Usp. *cuca* 'žensko spolovilo'. Razvitak značenja 'žensko spolovilo' > 'ženska osoba' ima usporednice u drugim jezicima, npr. u skr. *strī* (zabilježeno u oba značenja). Druga je mogućnost, na koju pomišlja Gluhak, da se radi o posuđenici iz polj. *córka*, *dcórka* 'kći' (od iste prasl. riječi od koje je hrv. *kći*, (v.); to izgleda manje vjerojatnim, jer oblik **curka* nije zabilježen u starijim izvorima, a nije jasno ni kojim putem bi posuđenica iz poljskoga dospjela u hrvatski, a da nije ostavila traga u vjerojatnim jezicima-posrednicima (slovački, mađarski).

◇ Gluhak 169.

cúriti *nesvrš.* <prez. -*īm*, pril. sad. -*rēci*, gl. im. -*rēnje*> (18. st.)

△ **iscúriti** *svrš.* <prez. *iscúrim*, pril. pr. -*īvši*, prid. rad. *iscúrio/-la* *ž*>, **iscurivati** *nesvrš.* <prez. *iscurujēm*, pril. sad. *iscurujūci*, gl. im. -*ānje*>, **procúriti** *svrš.* <prez. *procúrim*, pril. pr. -*īvši*, prid. rad. *procúrio/procúрила* *ž*>, **procurivati** *nesvrš.* <prez. *procurujēm*, pril. sad. *procurujūci*, gl. im. -*ānje*>

△ **cúrak m** <G -*rka*, N mn. -*rci*, G *cúrákā*>, **cúrkom** *pril.*, **cúrmuti** *svrš.* <prez. -*nēm*, pril. pr. -*ūvši*, imp. *cúrm*, prid. rad. *cúrnuo*>

◇ **cúriti** (ČDL, Senj); **cúriti** (Vrgada)

□ **curēti** (RKKJ); **cúre,ti** (Varaždin); **cūr'ēti**

◆ Ekspresivna tvorba s podudarnostima u drugim slav. jezicima, usp. bug. *curkam* 'curim', slov. *curljati*, *cúrniti*, ukr. *cjúrty*, češ. *courati*; slična onomatopeja postoji i u lit. *čiurēnti* 'curiti'.

◇ Skok I: 28l, Gluhak 169, Snoj 77.

cùvīk m <G *cuvika*, N mn. *cuvici*> *lov.*

cvijēt m <N mn. *cvjētovi*, zb. *cvijēće*> (13. st.)

△ **běscvjetan** *prid.* <odr. -*tnī*>, **běscvjetnica** *ž*, **òcvasti** *svrš.* <prez. *ocvātēm*, pril. pr. *òcvāvši*, prid. rad. *òcvao*>, **òcvalōst** *ž* <G -*osti*, I -*osti/-ošću*>, **òcvjēće m** mn, **ocvjetati** *svrš.* <prez. *ocvjetām*, pril. pr. -*āvši*, prid. rad. *òcvjetao*, prid. trp. *òcvjetān*>, **prěcvijēt m**, **pròcvū m**, **pròcvasti** *svrš.* <prez. *procvātēm*, pril. pr. -*āvši*, prid. rad. *pròcvao*>, **procvjetati** *svrš.* <prez. *procvjetām*, pril. pr. -*āvši*, prid. rad. *pròcvjetao*>, **procvjetavati** *nesvrš.* <prez. *procvjetāvām*, pril. sad. -*ajūci*, gl. im. -*ānje*>, **rāscvasti se** *svrš.* <prez. *rāscvātem se*, pril. pr. -*āvši se*, imp. *rāsvāti se*, prid. trp. *rāscvao se*>, **rāscvjetati se** *svrš.* <prez. -*ām se*, pril. pr. -*āvši se*, prid. trp. *rāscvjetān*>, **rāscvjetavati se** *nesvrš.* <prez. *rāscvjetāvām se*, pril. sad. -*ajūci se*, gl. im. -*ānje*>

△ **càovjeti** *nesvrš.* <prez. -*tīm*, pril. sad. -*tēci*, gl. im. -*včēnje/-ēnje*>, **cvāst** *ž*, **cvāsti** *nesvrš.* <prez. *cvātēm*, pril. sad. *cvātūci*, gl. im. *cvātija*>, **cvāt m** <N mn. *cvātovi*>, **cvājati** *nesvrš.* <prez. *cvātīm*, pril. sad. *cvātēci*, prid. rad. *cvānio*>, **cvātija** *ž* <G mn. -*ā-tī*>, **cvātūci** *prid.*, **cvijēće sr** zb., **cvijetak m** <G -*tka*, N mn. *cvijetci*>, **cvijetnjak m** <N mn. -*āci*>, **cvjēčār m** <G *cvjēčāra*>, **cvjēčārica** *ž*, **cvjēčārnica** *ž*, **cvjēčārstvo sr**, **cvjētača** *ž* <G mn. *cvjētāčā*>, **cvjētār m** <G mn. *cvjetāra*>, **cvjētašt** *prid.* <odr. -*tī*>, **cvjetati** *nesvrš.* <prez. -*ām*, pril. sad. -*ajūci*, gl. im. -*ānje*>, **cvjētici m** *dem. hip.*, **cvjētiste sr**, **cvjētini** *prid.*, **cvjētница** *ž*, **cvjētnjača** *ž*, **cvjētņāk m** <N mn. *cvjētņāci*>

◇ **cvēt** (Senj); **cvīt** (ČDL, Vrgada)

□ **cvet** (RKKJ); **cvēt** (Varaždin); **cv'ēt** (Gola)

◆ Od prasl. **kvētŕ* 'cvijet, boja' (stsl. *cvěťŕ*, slov. *cvět*, rus. *cvet*, polj. *kwiat*); s prijevornom prazninom korijena imamo glagol **kvītŕ*, **kvisti* (hrv. *cvāsti*, polj. *kwisć*), latv. *kvītēt* 'sjati'. Od ie. **k'wit-* / **k'woyto-* 'svjetlost, sjaj' (skr. *śvetā-* 'bijel'), s pravilnom depalatalizacijom ie. **k'* ispred sonanta i stražnjeg samoglasnika.

◇ Skok I: 28lf., Gluhak 169, Snoj 78, Vasmer III: 284f.

cvīliti (cviljeti) *nesvrš.* <prez. -*īm*, pril. sad. -*lēci*, prid. rad.

cvīlio/cvilila *ž*, gl. im. -*lēnje*> (15. st.)

△ **procvīljeti** *svrš.* <prez. *procvīlim*, pril. pr. -*ēvši*, prid. rad. *procvīlio/procvīlila* *ž*>, **ucvīliti** *svrš.* <prez. *ucvīlim*, pril. pr. -*īvši*, prid. trp. *ucvīljen*>, **ucvīljenōst** <G -*osti*, I -*osti/-ošću*>, **ucvīljevati** *nesvrš.* <prez. *ucvīljujēm*, pril. sad. *ucvīljujūci*, gl. im. -*ānje*>, **zàcvīliti** *svrš.* <prez. *zàcvīlim*, pril. pr. -*īvši*, prid. rad. *zàcvīlio/zàcvīlila* *ž*>, **zàcvīljeti** *svrš.* <prez. *zàcvīlim*, pril. pr. -*ēvši*, prid. rad. *zàcvīlio/zàcvīljela* *ž*>

△ **cvīl m** <N mn. *cvīlovi/cvīli*>, **cvīla** *ž*, **cvīlež m**, **cvīlhreŕta** *ž*, **cviljeti** <prez. -*īm*, pril. sad. -*lēci*, prid. rad. *cvīlio/cviljela* *ž*, gl. im. -*ēnje*>

◇ **cvīlēt** (ČDL, Senj); **cvīliti** (Vrgada)

□ **cvīl'ēti** (Gola); **cvīle,ti**, **cvīliti** (Varaždin); **cvīliti** (RKKJ)

◆ Ekspresivna tvorba od prasl. **kviliti* 'jadikovati' (slov. *cviliti*, češ. *kvilet*).

◇ Snoj 78.

cvokòtati *nesvrš.* <prez. *cvòkočēm*, pril. sad. *cvòkočūci*, gl. im. -*ānje*> (18. st.)

△ **zàcvokòtati** *svrš.* <prez. *zàcvòkočēm*, pril. pr. -*āvši*, prid. rad. *zàcvokotao*> početi cvokotati

△ **cvòknuti** *svrš.* <prez. -*nēm*, pril. pr. -*ūvši*, imp. *cvòkni*, prid. rad. *cvòknuo*>, **cvòkòt m**, **cvokòtavo** *pril.*, **cvòktati** *nesvrš.* <prez. *cvòkčēm*, imp. *cvòkči*, pril. sad. *cvòkčūci*, gl. im. -*ānje*>

◇ **cvokòčūt** (Senj); **cvokotāt** (ČDL)

□ **cokotati** (RKKJ); **cvòkòt'ati** (Gola); **cvok'otati** (Varaždin)

◆ Onomatopeja, povezana s *cmòk* (v.).

◇ Skok I: 28l.

cvòlina *ž* *bot.* 'kukuta, *Cucuta*' (18. st.)

◆ Od starijega **stvolina*, od prasl. **stvolŕb* 'trska, prut, stabljika' (rus. *stvol*, češ. *stvol* 'prut'), s metatezom **st* > *ts* > *c* kao u *càklina* (v.). Moguće je da je praslavenski oblik glasio **stvolŕb*, ada je -*v-* postalo disimilacijom iza -*t-* nakon ispadanja poluglasa. U tom se slučaju radi o istom korijenu koji je u *stáblo*, *stàbljika* (v.).

◇ Skok I: 283, Vasmer III: 6.